
Trendovi u ovisničkim ponašanjima učenika virovitičke gimnazije tijekom 40 godina

Siniša Brlas, prof.

Zavod za javno zdravstvo „Sveti
Rok“ Virovitičko-podravske
županije

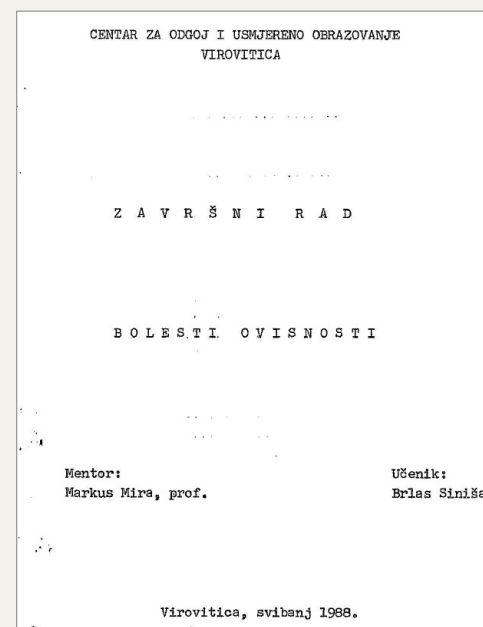
e-mail: sinisa.brlas@zzjvzp.hr

Sanja Lješćak, mag. psych.

e-mail: ljescaksanja@gmail.com

Prikupljanje podataka – zalog učinkovite prevencije

1. val istraživanja – **1983.**, COUO Virovitica
(Slavko Sakoman i Stjepan Brlas)
N=1291, 1.-3. razred, oba spola (isti uzorak u svim valovima)
2. val istraživanja – **1988.**, COUO Virovitica
(Siniša Brlas, završni rad “Bolesti ovisnosti”)
N= 182
3. val istraživanja – **2023.**, Gimnazija P. Preradovića Virovitica
(Sanja Lješćak i Siniša Brlas)
N= 221

Anketni upitnik

ANKETA O RIZIČNIM PONAŠANJIMA UČENIKA

2023.

Uputa:

Molimo te da odgovoriš na dolje navedena pitanja jer će tvoji iskreni odgovori pomoći da utvrdimo sklonost rizičnim ponašanjima učenika. Anketa je kratka, jednostavna i anonimna, nema točnih ili netočnih odgovora, zanima nas samo tvoje osobno iskustvo.

Hvala na suradnji!

1. Piješ li ponekad alkoholna pića?
 - a) da
 - b) ne
2. Jesi li ikada do sada uzimao/uzimala neku drogu?
 - a) da
 - b) ne
3. Pušiš li duhanske proizvode (pitanje se odnosi samo na duhan, ovdje se ne misli na pušenje ostalih suvremenih pripravaka)?
 - a) da
 - b) ne
4. Pušiš li e-cigarete (ovdje se misli na pušenje suvremenih pripravaka koje koriste tekućine različitih aroma, ne na duhan)?
 - a) da
 - b) ne

Spol (zaokruži): M Ž

Dob (navršene godine života, zaokruži): 14 15 16 17

Rezultati

- 221 učenik Gimnazije Petra Preradovića (1. - 3. razred)
- 87 muškog spola, 127 ženskog spola
- dob → 14 godina: 2 učenika
15 godina: 69 učenika
16 godina: 81 učenik
17 godina: 69 učenika

Rezultati

Piješ li ponekad alkoholna pića? → **65,60%**

Jesi li ikada do sad uzimao/la neku drogu? → **8,60%**

Pušiš li duhanske proizvode? → **13,60%**

Pušiš li e-cigarete? → **15,40%**

Rezultati

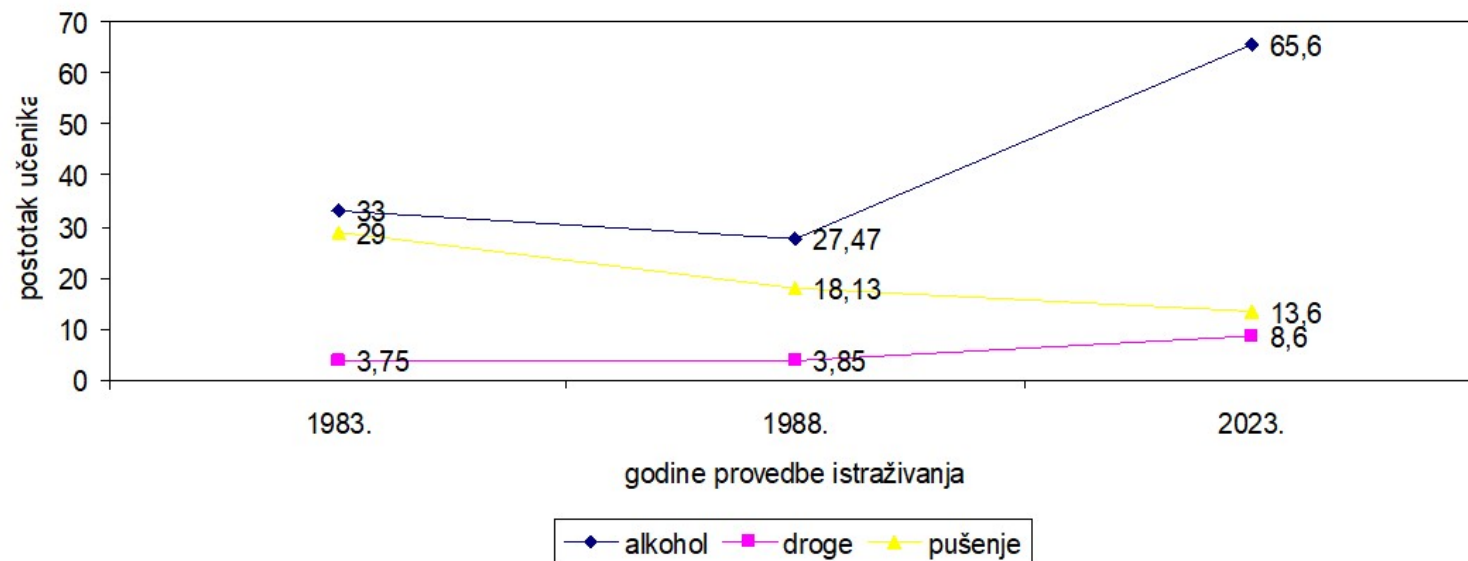
- učenice piju alkoholna pića češće u 67,9% slučajeva, dok učenici piju u 62,1% slučajeva
- konzumacija droge javlja se u starijoj kronološkoj dobi kod 13,8% učenika i 5,2% učenica
- duhanske proizvode puši 12,6% učenika, a 14,2% učenica
- e-cigarete puši 9,2% učenika, a 19,4% učenica
- istovremeno klasične i e-cigarete puši 8,14% učenika, samo klasične cigarete puši njih 5,43%, a samo e-cigarete puši 7,24% učenika

Rezultati

Pitanje	Odgovor DA		
	1983.	1988.	2023.
Piješ li ponekad alkoholna pića?	33%	27,47%	65,60%
Jesi li ikada do sada uzimao/la neku drogu?	3,75%	3,85%	8,60%
Pušiš li duhanske proizvode?	29%	18,13%	13,60%
Pušiš li e-cigarete?	-	-	15,40%

Rezultati

Graf 1. Trendovi u rizičnim ponašanjima učenika tijekom 40 godina

Rezultati

utvrđivanje statistički značajne razlike t-testom za proporcije za velike nezavisne uzorke

ALKOHOL

●Razlika između 1983. i 2023.

$SD_{p1-p3}=0.035$, $r=0.326$, $t= 9.31$, $ss= 1510$, $p<.01$

Postoji statistički značajna razlika na razini značajnosti od $p<.01$.

●Razlika između 1988. i 2023.

$SD_{p2-p3}= 0.046$, $r= 0.382$, $t= 8.3$, $ss=401$, $p<.01$

Postoji statistički značajna razlika na razini značajnosti od $p<.01$.

CIGARETE

●Razlika između 1983. i 1988.

$SD_{p1-p2}= 0.032$, $r= 0.109$, $t=3.41$, $ss= 1471$, $p<.01$

Postoji statistički značajna razlika na razini značajnosti od $p<.01$.

● Razlika između 1983. i 2023.

$SD_{p1-p3}= 0.026$, $r=0.154$, $t=5.92$, $ss=1510$, $p<.01$

Postoji statistički značajna razlika na razini značajnosti $p<0.1$.

DROGA

●Razlika između 1983. i 2023.

$SD_{p1-p3}= 0.019$, $r= 0.048$, $t= 2.52$, $ss= 401$, $p< .05$

Postoji statistički značajna razlika na razini značajnosti od $p< .05$.

●Razlika između 1988. i 2023.

$SD_{p2-p3}= 0.024$, $r=0.048$, $t=2$, $ss=401$, $p<0.5$

Postoji statistički značajna razlika na razini značajnosti od $p<.05$.

Novi izazovi u borbi protiv ovisnosti

- bihevioralne (ponašajne) ovisnosti: kockanje, videoigrice... (poremećaj kontrole ponašanja)
- e – cigarete (nikotinska inicijacija)
- nikotinske vrećice (ubrzani razvoj od nikotinske ovisnosti)
- energetska pića (srčanožilni rizici, rizik za razvoj mozga, slabija obrazovna postignuća)

Prevenција - put prema rješenju...

Prevenција (ovisnosti) je zajednički naziv za skup mjera i postupaka kojima je cilj spriječiti nastanak ovisnosti i/ili razvoj rizičnog i/ili ovisničkog ponašanja koje može dovesti do ovisnosti.

rizični činitelji negativni ishodi (rizična i ovisnička ponašanja)

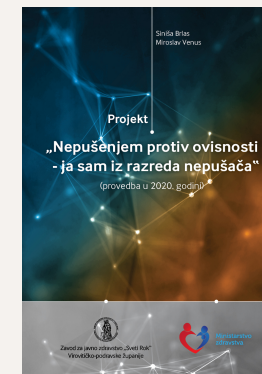
zaštitni činitelji → → → pozitivni ishodi (pozitivna i (samo)zaštitna ponašanja)

Metodološki koraci u prevenciji i suzbijanju ovisnosti:

1. **Istraživanje** pojavnosti (osmišljavanje i provedba istraživanja)
Izrada nacrt istraživanja i instrumentarija, provedba istraživanja, analiza podataka.
Analiza stanja i potreba na temelju dobivenih pokazatelja.
2. **Planiranje** i programiranje preventivnih aktivnosti
Analiza snaga i slabosti (SWOT analiza, fokus grupe).
Postavljanje ostvarivih ciljeva.
Određivanje ciljane skupine.
Definiranje aktivnosti za ciljanu skupinu.
3. **Provedba** preventivnih aktivnosti/programa/projekata (univerzalna i selektivna prevencija)
Psihoedukacija, specifična edukacija, promocija zdravlja.
4. **Tretman** (savjetodavni rad s ovisnicima/eksperimentatorima, indicirana prevencija)
5. **Evaluacija** i reprogramiranje
Vrednovanje i samovrednovanje provedenih aktivnosti/tretmana.
Analiza provedenih aktivnosti i priprema za izmijenjene ili nove aktivnosti.

Što činimo

- Istraživanje o pušenju, alkoholu, kockanju, drogama i slobodnom vremenu među učenicima u VPŽ (2004.-2014.)
- Nacionalni preventivni program “Zdrav za pet” - alkohol, droga, kockanje (od 2014.)
- Županijski projekt “Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji” (od 2009.)
- Županijski preventivni program “Mladi za mlade u prevenciji i suzbijanju ovisnosti” (2018. i 2019.)
- Županijski preventivni program “Nepušenjem protiv ovisnosti-ja sam iz razreda nepušača” (2020.)
- Županijski preventivni program “Kako ne utopiti mladost u alkoholu” (2021.-2023.) ...

Hvala na pažnji!

Siniša Brlas, prof.

Zavod za javno zdravstvo „Sveti
Rok“ Virovitičko-podravske
županije

e-mail: sinisa.brlas@zzjzvpz.hr

Sanja Lješćak, mag. psych.

e-mail: ljescaksanja@gmail.com
